

ПАМ'ЯТІ М.І. ГАСИКА

5 січня 2021 р. на 92 році пішов з життя Михайло Іванович Гасик — академік НАН України, Іноземний член РАН, НАН Грузії, Почесний член НАН Республіки Казахстан, заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри електрометалургія Національної мета-

лургійної академії України (НМетАУ).

Михайло Іванович Гасик народився 30 червня 1929 р. в с. Семенівка Пологівського району Запорізької області. У 1954 р. закінчив Дніпропетровський металургійний інститут (нині НМетАУ) і з того часу вся його наукова і педагогічна діяльність була пов'язана з цим вищим навчальним закладом. Початок наукової діяльності М.І. Гасика пов'язано з проведенням досліджень на заводі «Дніпроспецсталь», Запорізькому і Нікопольському заводах феросплавів, Запорізькому алюмінієвому і абразивному комбінатах і інших підприємствах країни. Багатопланові теоретичні і експериментальні дослідження, а також роботи з освоєння нових електрометалургійних технологій були узагальнені в кандидатській (1961) та докторській (1969) дисертаціях. М.І. Гасик — видатний вчений в галузі електрометалургії сталі та феросплавів, електротермії кольорових і неорганічних матеріалів. Їм виконані фундаментальні дослідження з фізичної хімії високотемпературних процесів в металевих і оксидних системах на основі марганцю, хрому, кремнію, алюмінію, розроблені ефективні технології рафінування феросплавів в вакуумі, виплавки спеціальних сталей для атомної енергетики, нафтогазової галузі, транспортно-машинобудування.

Під керівництвом М.І. Гасика підготовлено 62 кандидата і 12 докторів технічних наук в галузі електрометалургії феросплавів, сталі і сплавів кольорових металів.

Самостійно і в співавторстві М.І. Гасиком опубліковано понад 500 наукових робіт, в тому числі 26 монографій і 8 підручників. Монографія «Марганець» (1997) відзначена премією ім. Є.О. Патона Президії НАН України. У 1997 р. в США було видано монографію «Металургія хрому», в якій автори академік РАН Н.П. Лякішев і М.І. Гасик узагальнили результати своїх багаторічних досліджень по металургії хрому і його сплавів. Високу оцінку Президії НАН України отримали монографії «Елек-

тромаеталургія феросиліцію» (видана в Україні і Китаї, премія З.І. Некрасова, 2012 р.), «Електротермія кремнію» (премія ім. Н.Н. Доброхотова, 2013 р.). У складі авторитетного наукового колективу М.І. Гасик був членом редакційної колегії і співавтором виданого в Росії енциклопедичного двотомного словника по металургії (головний редактор академік Н.П. Лякішев) (2000). У творчій співпраці з науковцями Республіки Казахстан видано монографію «Хром Казахстану» (2001).

За участю М.І. Гасика Міжнародним авторським колективом вчених і фахівців феросплавної промисловості України, Фінляндії, Норвегії, Південної Африки, Ісландії в Великобританії (Оксфорд) видана книга «Handbook of Ferroalloys. Theory and Technology» (Edited by Michael M. Gasik) (2013).

Підручник «Теорія і технологія виробництва феросплавів» (автори М.І. Гасик, Н.П. Лякішев, Б.І. Ємлін), який вийшов в світ у 1988 р., допущений Міністерствами освіти України і РФ в якості підручника для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю «Металургія чорних металів». Підручник переведений і опублікований в Китаї. Підручник «Фізикохімія і технологія електроферосплавів» (М.І. Гасик і Н.П. Лякішев), виданий в 2005 р., затверджений Міністерствами освіти і науки України та РФ як підручник для студентів вищих навчальних закладів металургійного напрямку. Істотним внеском в навчальну літературу для підготовки бакалаврів, магістрів, аспірантів є навчальний посібник «Металургія феросплавів» за авторства Н.П. Лякішева, М.І. Гасика, В.Я. Дашевського, який опубліковано в 3-х частинах.

М.І. Гасик організовував проведення українських і міжнародних конференцій з проблем теорії і технології електрометалургії сталі, феросплавів, неорганічних матеріалів. У співавторстві готував доповіді на міжнародні конгреси з феросплавів, брав активну участь в роботі конгресів INFACON.

Пріоритет і наукова новизна розробок М.І. Гасика захищені більш ніж 250-ма авторськими свідоцтвами СРСР, патентами України, Росії, США, Англії, Японії, Франції та інших держав. Його роботи, виконані у співавторстві, відзначені трьома Державними преміями України за:

розробку та впровадження технологічної схеми і постадійних процесів виробництва електротермічного силуміну для литих виробів широкого функціонального призначення (1977);

електрометалургійний марганцевий комплекс України: наукові та проектно-конструкторські розробки, освоєння унікальних електропечей, впровадження нових енерго- і ресурсозберігаючих технологій виробництва феросплавів, підвищення

конкурентоспроможної продукції та вирішення екологічних завдань (1998);

інвестиційний металургійний комплекс інноваційних технологій виробництва сталі і суцільнокатаних залізничних коліс, які забезпечують високу конкурентоспроможність їх на міжнародних ринках транспортного металу (2004) і премією Ради Міністрів СРСР «За технічне переозброєння виробництва марганцевих феросплавів з впровадженням печей великої потужності» (1990).

За значний внесок у розвиток теорії і технології металургійного виробництва та підготовку наукових працівників вищої кваліфікації і інженерно-технічного кадрового потенціалу Придніпров'я М.І. Гасик нагороджений орденом «За заслуги III ступеня», почесними грамотами Президії Верховної Ради УРСР (1977) та Верховної Ради України (2010).

Як завідувач кафедри електрометалургії НМетАУ М.І. Гасик проводив велику педагогічну діяльність. За його ініціативою в ДМетІ (нині НМетАУ) в 1976 р. був створений електрометалургійний факультет, який він очолював протягом 12-ти років. Михайло Іванович брав активну участь в розробці навчально-методичних програм з різних металургійних професій, був членом ради з ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів гірничо-металургійного напрямку.

За високі досягнення в області науки і техніки Президія Академії наук Вищої школи України нагородила М.І. Гасика премією Ярослава Мудрого (2002). Він зробив великий внесок у вирішення актуальних проблем в області підвищення ефективності феросплавного і електросталеплавильного виробництва та екологічних завдань Придніпров'я, був Лауреатом регіонального конкурсу «Світочі Придніпров'я» в номінації «Кращий діяч науки Придніпров'я» (2012).

Михайло Іванович вніс великий вклад в підготовку та атестацію інженерних і наукових кадрів. Був членом ряду спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій, а також в різні періоди членом експертних рад ВАК СРСР і ВАК України, членом секції металургії Державного Комітету з присудження Ленінської і Державних премій СРСР, членом Комітету України з присудження Державних премій в галузі науки і техніки. Протягом тривалого часу був заступником голови Придніпровського наукового центру НАН України і Міністерства освіти України.

М.І. Гасик проводив велику науково-громадську роботу: організовував проведення науково-технічних конференцій, брав участь в роботі науково-технічної ради з виробництва феросплавів при Міжнародному союзі металургів, був

членом редколегій науково-технічних журналів «Електрометалургія», «Сталь», «Металургійна і гірничорудна промисловість», «Теорія і практика металургії», «Екологія промисловості».

З 1985 року М.І. Гасик був членом редколегії та автором статей журналу «Сучасна електрометалургія» («Проблеми електрометаллургии» (1985–2002), «Современная электрометаллургия» (2003–2019)).

Протягом багатьох років співпрацював з колективами вчених УкрНДІспецсталь, ІЕЗ ім. Є.О. Патона, ІЧМ ім. З.І. Некрасова НАН України, Інституту металургії УрО РАН, ІМет ім. А.А. Байкова РАН, професорсько-викладацькими колективами МІСіС (Технічний університет), Хіміко-металургійного інституту ім. Ж. Абішева Республіки Казахстан (Почесний професор цього інституту). Відмінною особливістю наукових досліджень академіка НАН України Гасика М.І. було створення інноваційних технологічних схем і процесів та великомасштабне впровадження їх в промисловість із значним економічним ефектом.

Коротка довідка-характеристика вченого Гасика М.І. розміщена в тритомному українському енциклопедичному словнику (1986). Він був Почесним громадянином районного центру м. Пологи Запорізької області.

Його внесок у світову науку відзначений у виданнях «International Who's Who of intellectuals» (International Biographical Centre, Cambridge, England, 1997 p.), The International Directory of Distinguished Leadership, The American Biographical Institute, 1996 p.).

У 2019 р. гірничометалургійний комплекс відзначив 120-річчя зародження металургійної та гірничої науки в Україні. Михайло Іванович Гасик був гідним представником плеяди вчених, які підтримували бренд української гірничометалургійної науки на світовому рівні.

Усі, хто знав Михайла Івановича, відзначали його широку ерудицію, глибокі знання з досліджуваних проблем, а також чудові людські якості — глибоку порядність, доброзичливість і чуйність.

Наукова спадщина М.І. Гасика отримала втілення в численних учнях, які успішно реалізують його ідеї безпосередньо на провідних підприємствах електросталеплавильного, феросплавного, абразивного, вуглеграфітового виробництв нашої країни і за кордоном. Його наукові праці будуть і далі служити джерелом для розробки нових ідей на благо Батьківщини.

Пам'ять про М.І. Гасика назавжди збережеться в серцях вчених, учнів, колег і друзів.

*Редакція та редколегія журналу
«Сучасна електрометалургія»*